

Tutu ña ni ke'i San Pablo kua'an nda'a' ne ini xini Jesús, ne ndiee' ñu'u' Galacia

---

Ti'vi' ra cha'an' nia

1 ¹Yu'u nduu' Pablo, te Jesucristo ni tianu' yu'u te sania'á i ichi' a. Süu' te yivi' ni sakuiso' chuun' yu'u, ni ndee süu' te yivi' tu ni tianu' yu'u. Süu' jaan' ndii mii Jesucristo xiin' yuva' e' Ndiosí, ña ni sanatiaku ña'a', ni sakuiso' chuun' yu'u. ²Yu'u xiin' ñani ta'an' e', ne ndiee' yo'o' ndii, ti'vi' ndu cha'an' i'in ti'vi' ndo'ó, ne nakayá xa'a' Jesús, nuu' ñu'u' Galacia. ³Na sañu'u' yuva' e' Ndiosí xiin' xto'ó e' Jesucristo ndo'ó, te na taxí tu a ña maní' koó xiin' ndo'. ⁴Te Jesús jaan' nduu' ña ni sanakua'a xiin' mii', te ni xi'i' a xa'a' kuachi' e', te ni sakakú a yoo' nuu' ña nia'a ña yoo iin yivi' vitin. Sakan' ña xa sakan' ni kuni Ndiosí, yuva' e'. ⁵Te ña jaan' kuni a natiin sakuu' ña ka'nu' ndee ndi' ni kivi'. Sakan' na kundu a.

Iin ndaa' Jesús kuiti' kivi sakakú yoo' nuu' kuachi' e'

⁶Nandaní xava'a i ña yachi va ni kuxioo ndo' nuu' Ndiosí, ña ni kana ndo'ó xa'a' ña ndani mii' a ndo'ó xa'a' ña ni xaa Cristo, te vitin ndikún ndo' tukú nuu' tu'un va'a. ⁷Ndisu koo' tukú tu'un va'a ña kivi saa sakan', te kaku e'. Süu' jaan' ndii yoo sava te yivi', te kuni sasana' ndo'ó. Te jaan' ndii, kuni nama ra tu'un va'a ña ka'an xa'a' Cristo. ⁸Te'e' ndee ndee yu'u naa' ka'an ndoso' i iin tu'un ña näkuitá xiin' ña xa ni ka'an ndoso' ndu, uun iin ángele, ña kiee ndivi', naa' ka'an ndoso' a iin tu'un ña näkuitá xiin' ña xa ni ka'an ndoso' ndu ndii, na kundo'ó xachi' ndu saa Ndiosí. ⁹Te saa nii' xa ni ka'an ndu

ndii, sakan' tu ka'án i vitin ña naa' ka'an ndoso' yoo ka iin tu'un ña nākuitá xiin' ña xa ni natiin ndo' ndii, na kundo'o xachi' nia saa Ndiosí.

¹⁰Kuachi' ndii, süu' xa'a' ña ndoo va'a i nuu' ne yivi' xika' i, süu' jaan' ndii xika' i xa'a' ña ndoo va'a i nuu' Ndiosí. Känini ndo' naa' xika' i te ndoo va'a i nuu' ne yivi', sakan' ña naa' kusaa' xika' i xa'a' ña ndoo va'a i nuu' ne yivi' ndii, süu' te xika' nuu' nuu' Cristo nduu' i naa' sakan'.

Ka'án Pablo saa ni ndo'o ra kii' ni kana ña'a' Cristo

¹¹Ñani ta'an' i, kuní i ña kundani ndo'ó ña tu'un va'a ña ka'án ndoso' i ndii, süu' ña ni nata'vi' xini' ne yivi' nduu' a.

¹²Kuachi' ndii ni natiin i e nda'a' ndee iin ne yivi', ni ndee ni sakuayan i e nuu' ndee iin te yivi'. Süu' jaan' ndii Jesucristo ni nia'a tu'un va'a jaan' nuu' i.

¹³Xa ni xini ndo' kuento saa ni xika i iin yivi' xta'an' kii' ni xika i saa xika' ne judío, ne ta'an' i, ichi' Ndiosí. Te xa ni xini tu ndo' kuento ña ni sando'o' u'vi i ne nakayá xa'a' Jesús te sandoñu'u' i nia. ¹⁴Te kii' ni xika i saa xika' ne judío, ne ta'an' i, ichi' Ndiosí ndii, ndiee' ka ni kandi'xa' i te sakan' tuku te iin kachi xiin' i, sakan' ña ni xito ka'nu' ya'a ka i ña xixaá ne xii' yata' ndu te sakan' te jaan'. ¹⁵Ndisu Ndiosí ndii, ni nakaxin a yu'u xa'a' a ña ndani mii' a yu'u, ndee kii' kuní ka kaku i, te ni xtani a ¹⁶ña nia'a a Jesús, si'e a jaan', nuu' i, te ka'an ndoso' i xa'a' ña jaan' nuu' ne tuku'. Te ni xa'an i te ndatu'un' i xiin' ndee iin te yivi' ndee ña ka'an ndoso' i, ¹⁷ni ndee ni kaa tu i ñuu Jerusalén te ndatu'un' i te ni tianu' Jesús ña nuu' ka te sakan' yu'u. Süu' jaan' ndii ni xa'an i ñu'u' Arabia, te ni nandiko' tuku i ñuu Damasco.

¹⁸Te kii' ni xka'ndia uní kuiya ndii, ni xa'an i mii' ndu'u' Pedro ñuu Jerusalén, te ni ndoo i xiin' ra xa'un kivi' ikan'.

¹⁹Ndisu ni xini ta'an' i xiin' inga te tianu' Jesús sania'á ichi' a. Iin ndaa' so'o Jacobo, te nduu' ñani xto'o e' Jesús, ni xini ta'an' xiin' i. ²⁰Te ña ke'i i nuu' tutu yo'o' ndii, xini Ndiosí ña ña ndixa nduu' a.

²¹Te kii' ni ya'a sie, te ni xa'an i ñu'u' Siria xiin' ñu'u' Cilicia. ²²Ndisu ne nakayá xa'a' Jesús ñu'u' Judea ndii, tia'an kuní nuu' nia yu'u. ²³Ni xini so'o kuiti' nia ña ka'án ne yivi' xa'a' i ndii: “Te ni sando'o' yoo' xta'an' ndii, ka'án ndoso' ra

nuu' ne yivi' tu'un va'a ña ni xika ra sandoñu'u' ra", ni kachi
nia. ²⁴Te ni xaka'nu' va nia Ndiosí xa'a' ña ni xaa a xiin' i.

So'o ni xka'ndia a kii' ni xa'an Pablo mii'
ndiee' inga te sania'á ichi' Jesús

2 ¹Te kii' ni xka'ndia uxi kumi' kuiya ndii, ni kaa tukuu i
ñuu Jerusalén xiin' Bernabé. Te ni xaka tu i Tito kua'an
ra xiin' ndu. ²Ni xa'an i sakan' ña Ndiosí ni nia'a nuu' i ña
kuní a ña ku'un i ikan'. Te nuu' te kuu' nuu' nuu' ne nakayá
xa'a' Jesús kuiti' ni ndatu'un' ndi'i i xa'a' ña ka'an ndoso' i xa'a'
tu'un va'a nuu' ne tuku'. Ni ndatu'un' ndi'i i xa'a' ña jaan' nuu'
ra koto ka xachuun' saka i, uun xa ni xachuun' saka i kanini
te jaan'. ³Ndisu ni xtani ra ña ni ka'an i, sakan' na ndee Tito,
te ni xa'an xiin' ndu ndii, tee' ndee te griego nduu' ra ndii, ni
ka'an te kuu' nuu' jaan' ña kuní a kua'a tuni iin' ra, ⁴tee' ndee
ni ko'ni si'e iin uvi te xini xa'an' ka'an ña xika' ra ichi' Jesús
tejn ndu mii' ni nakaya ndu jaan'. Ni ko'ni ra ikan' te niani' ra
ña xaa' ndu ña yoo ndiká ndu nuu' ichi' Cristo Jesús, ndiani te
tuku ni sanandiko' ra ndu'u nuu' ña ka'an tu'un ndei'. ⁵Ndisu
ndee iin kani' ni natijn ndu'u ña ka'an te jaan', sakan' te nãma
xachi' ndu tu'un va'a ndixa ña xa kandixa' ndo' jaan'.

⁶Te koo' xachi' ña xaa' ni ka'an te kuu' nuu' nuu' ne nakayá
xa'a' Jesús jaan' xiin' i. Nuu' yu'u ndii, naa' te ka'nu' nduu' ra,
uun sivi ra ndii, koo' a xaa' a, sakan' ña Ndiosí ndii, nakaxin
a ne yivi'. ⁷Siu' jaan' ndii ni xini te kuu' nuu' jaan' ña ni taxi
Ndiosí chuun nuu' i ña ka'an ndoso' i tu'un va'a nuu' ne tuku'
iin kachi naa ni taxi a chuun nuu' Pedro ña ka'an ndoso' ra
tu'un va'a jaan' nuu' ne judío. ⁸Kuachi ndii mii' Ndiosí ni taxi
ndiee' Pedro te kunduu ra te sania'á ichi' Jesús nuu' ne judío,
te mii' tu a ni taxi ndiee' yu'u te kunduu i te sania'á ichi' Jesús
nuu' ne tuku'. ⁹Sakan' na kuii' ni nakuni Santiago xiin' Pedro
xiin' Juan, te nduu' te kuu' nuu' nuu' ne ndikún ichi' Jesús, ña
ni saman' va Ndiosí yu'u chuun yo'o'. Sakan' na kuii' ni tijn
ra nda'a' i xiin' nda'a' Bernabé te nia'a ra ña nduun' ra xiin'
ndu. Te ni ndoo ra kuento ña sachuun' ka ndu nuu' ne tuku', te
te jaan' sachuun' ka nuu' ne judío. ¹⁰Te kuu' nuu' jaan' ndii, iin
nda' kuiti' a ni xikan ra nuu' ndu ña chindiee' naa chindiee'
ndu ne nda'vi kuu', ni kachi ra. Te ña jaan' nduu' ña xa kuaxi i
saxinú i xiin' iin kani' nimá i.

**So'õ ni xaa a kii' ni kanj kuento Pablo Pedro
xa'a' ña vä'a ña xaa' ra tein ne tuku'**

¹¹Te kii' ni xaa Pedro ñuu Antioquía ndii, ni kanj ña'a' i kuento, sakan' ña vä'a xaa' ra. ¹²Kuachj ndii, kii' kuní ka xaa te ni ti'vi' Jacobo ndii, ni xixi ra xiin' ne tuku' jaan'. Ndisu kii' ni xaa te ni ti'vi' Jacobo jaan' ndii, ni kuxioo Pedro jaan' nuu' ne tuku' jaan' xa'a' a ña yi'vi ra te yivi', te ka'an ña kuní a kuä'a tuni iin' sakuu' te tuku', te ndikún ichi' Jesús. ¹³Te sakan' tu inga te judío, te ndikún ichi' Jesús ndii, ni kuxioo tu te jaan' nuu' ne tuku' jaan' naa ni xaa Pedro jaan', ña ni xasuvj xiin' mi' ra. Te ndee Bernabé ni sanama' xiin' mii' nuu' ña siki' jaan' ni xaa ra. ¹⁴Te kii' ni xini i ña xika' ndaku sakuu' te jaan' nuu' ña ndixa xa'a' tu'un vä'a xa'a' Jesús ndii, ni ka'an i xiin' Pedro nuu' sakuu' ne nakayá xa'a' Jesús ikan' ndii: "Yo'ó ndii, te ichi' ne ta'an' e', ne judío, nduu' un', ndisu xika' un' ndee naa süu' te judío nduu' un'. Sakan' na kuii', ¿ndichun na kaviko' u'vi' un' ne tuku', ne ndikún ichi' Jesús, ña kuní a kaka nia naa xika' ne judío? ¹⁵Yoo' ndii, si'e ne judío nduu' e' ndee ni tuvi' e', te süu' te tuku', te xaa' kuachj nuu' tu'un ndei' Ndiosí, nduu' e'. ¹⁶Sakan' ña xini e' ña süu' xa'a' a ña xaa' ndee iin' ne yivi' ña ka'an tu'un ndei' Ndiosí sandaku a nimá nia, süu' jaan' ndii xa'a' a ña ini nia xini nia Cristo Jesús kuiti'. Te sakan' tu yoo' ndii, xa'a' a ña ini e' xini e' Cristo Jesús jaan' kuiti', te ni xandaku Ndiosí nimá e' nuu' a, te süu' xa'a' a ña xaa' e' ña ka'an tu'un ndei' jaan'. Kuachj ndii ndee iin' ne yivi' küvi' kunduu ne ndaku nimá nuu' Ndiosí xa'a' a ña xaa' nia ña ka'an tu'un ndei' jaan'. ¹⁷Sakan' na kuii' kii' xika' e' sandaku Ndiosí nimá e' xa'a' a ña ini e' xini e' Cristo kuiti' ndii, ka'an savá ne judío ña xa'nú e' savá tu'un ndei' jaan'. ¿Ñáá Cristo nduu' ña xaa' sakan', te xaa' e' kuachj na sakan'? Kuäsa' xachi' sakan' ran'. ¹⁸Kuachj ndii, naa' ini ni tukuu i kuní tu'un ndei' jaan', ña ni ini ni xini saa' ndii, tuku ni nanduu' i te ndiso' kuachj nuu' Ndiosí. ¹⁹Sakan' ña yu'u ndii, ndee naa te xa ni xilj nduu' i nuu' tu'un ndei' jaan' xa'a' a ña ini ka i ña kuvj sakakú a yu'u, sakan' na tiaku i te xaa' i ña kuní Ndiosí. ²⁰Te yu'u vitin ndii, xaa' i kuenta ndee naa ni xilj inga' i xiin' Cristo nuu' krusín. Sakan' na kuii' yu'u ndii, ña tiaku i xiin' ñu'u' ndei' yo'o' vitin ndii, tiaku ka i te saa i ña kuní mii' i.

Süü' jaan' ndii Cristo nduu' ña xiko' ni'i' kivi' ñuu i, te xika' i iin yivi' xa'a' a ña ini i xini i Cristo, si'e Ndiosí. Te kundani ña jaan' yu'u, sakan' ña ni sanakua'a xiin' mii' a xa'a' i, te ni xi'i a nuu' krusín xa'a' kuachi i. ²¹Köo' kivi' nakoo i ña ndani mii' Ndiosí yu'u, sakan' ña naa' kuví kundaku nimá e' nuu' Ndiosí xa'a' a ña saxinú e' tu'un ndei' jaan' ndii, ni xi'i saka Cristo nuu' krusín naa' sakan', ndisu süü' sakan' nduu' a", ni kachi i xiin' ra.

Xa'a' ña ini e' xini e' Cristo kuiti' natiin' e' Espíritu Santo

3 ¹Ndo'ó, ne Galacia, ne küu' kaxi' nduu' ndo' ndee naa ni sakuini' iin te yivi' xiin' ndo', sakan' ña ni kuxioo ndi'i ndo' nuu' ña ni sania'á i ndo'ó ña ni xi'i Jesucristo nuu' krusín xa'a' kuachi e'. ²Ña yo'ó' kuiti' kuní i ña nakuiin ndo' nuu' i: ¿Ñáá xanini ndo'ó ña ni natiin ndo' Espíritu Santo xa'a' a ña ni saxinú ndo' ña ka'an chuun' tu'un ndei' Moisés? Kuasa' xachi sakan' ran'. Sakan' ña ni natiin ndo' Espíritu Santo jaan' xa'a' a ña ini ndo' xini ndo' tu'un va'a ña ka'an xa'a' Jesús kuiti'. ³Saa tu tiakú xini' ndo'. Naa' ni natiin ndo' Espíritu Santo kii' ni xa'a' ini ndo' xini ndo' tu'un va'a jaan' ndii, ¿ndichun na xika' ndo' ña ndasandaku ndo' nimá ndo' nuu' Ndiosí vitin xiin' ña ndiee' mii' ndo', na sakan'? ⁴Ni ndo'ó kua'a' va ndo'ó xa'a' a ña ini ndo' xini ndo' Jesús. ¿Ñáá ni ndo'ó saka ndo' sakuu' ña jaan'? Va'a va naa' ni ndo'ó saka ndo' ña jaan'. ⁵Sakan' ña süü' xa'a' a ña ni xaa ndo' ña ka'an tu'un ndei' jaan' ni taxí Ndiosí Espíritu a naá nimá ndo', te ni xaa a chuun ka'nu' koo' chukuu' tein ndo'. Süü' jaan' ndii xa'a' a ña ini ndo' xini ndo' tu'un va'a jaan' ni xaa a ña jaan'.

**Ni ka'an Ndiosí ña te ndaku nimá nduu'
Abraham xa'a' a ña ni ini ra xini ña'a' ra**

⁶Ni ini kuiti' Abraham, te xii' yata' ndu, ni xini ra Ndiosí, te ni ndasandaku a nimá ra nuu' a. ⁷Sakan' na kuu' kuní a kundani ndo' ña ne ini xini Ndiosí nduu' xna'a siani' xika' Abraham jaan'. ⁸Ndee xt'an' yoso' a nuu' tutu Ndiosí mii' ka'an a ña naá kivi' kunduu tu ne tuku' ne ndaku nimá nuu' Ndiosí saa a xa'a' a ña ini nia kuní ña'a' nia. Sakan' na kuu' ni sakuini' Ndiosí Abraham tu'un va'a jaan' kii' tia'an xka'ndia a, sakan' na ni ka'an a xiin' ra ndii: "Xiin' nda'a' yo'ó sañu'u' i

sakuu' ne yivi' iin yivi'", ni kachi a. ⁹Sakan' na kuii' ne ini xini Jesús ndii, sañu'u' ña'a' Ndiosí naa ni sañu'u' a Abraham jaan' xa'a' a ña ni ini ra xini ña'a' ra.

¹⁰Kuachi ndii, yoo ka kuni ña ndasandaku Ndiosí nimá nía nuu' a xa'a' ña saxinú nía ña ka'an chuun tu'un ndei' a ndii, xa yoo nía nuu' ña nacha'an'. Kuachi ndii ka'an ña yoso' nuu' tutu Ndiosí ndii: "Nacha'an sakuu' ne saxinú ndi' sakuu' ña ka'an tu'un ndei' jaan'", kachi a. ¹¹Xini kaxi' e' ña sandaku Ndiosí nimá ndee iin e' xa'a' a ña xaa' e' ña ka'an tu'un ndei' jaan', sakan' ña ka'an ña yoso' nuu' tutu a ndii: "Ne ni xandaku Ndiosí nimá xa'a' a ña ini kuiti' nía xini ña'a' nía ndii, kutiaku nía ndee ndi'i' ni kivi'", kachi a. ¹²Ndisu tu'un ndei' jaan' ndii, süu' kuenta ña ini e' xini e' Jesús nduu' a, sakan' ña ka'an ña yoso' nuu' tutu a ndii: "Ne saxinú sakuu' ña ka'an tu'un ndei' jaan' ndii, kutiaku nía xa'a' ña jaan'", kachi a. ¹³Ni sandoó ndiká Cristo yoo' nuu' ña ni kuni a sanacha'an' tu'un ndei' jaan' yoo'. Sakan' ña ni xi'i' a nuu' e', te ni tiso a ña nacha'an' jaan, naa yoso' a nuu' tutu Ndiosí mii' ka'an a ndii: "Yoo ka nduu' ne xi'i' nuu' nduyu ndii, nacha'an' nía", kachi a. ¹⁴Sakan' ni xaa Cristo te sañu'u' tu Ndiosí ne tuku' xiin' kuento a, ña ni taxi a nuu' Abraham jaan'. Te xa'a' a ña ini e' xini e' Cristo ndii, natiin' e' Espíritu Santo, ña xa ni taxi Ndiosí kuento a xa'a' jaan'.

Sandoñu'u' tu'un ndei' jaan' kuento ña ni taxi Ndiosí nuu' Abraham

¹⁵Ñani ta'an' i, kuni ka'an i xiin' ndo' iin ña ka'an ndiaa xa'a' te yivi'. Te yivi', kii' ndoó ra kuento xiin' ta'an' ra ndii, ke'i ra a nuu' tutu, te chindu'u' ra nuu' nda'a' ra nuu' a. Kii' xaa' ra sakan' ndii, ndee iin ra küvi nachikanu' ka ndee iin yu'u', ni ndee küvi tu sandoñu'u' ra ña jaan'. ¹⁶Sakan' tu ni xaa Ndiosí ni taxi a kuento a nuu' Abraham xiin' nuu' siani' xika' ra. Sakan' na kuii' yoso' a ndii: "nuu' iin siani' xika' un'", sakan' yoso' a. Ndisu ka'an ña jaan' xa'a' kua'a' siani' xika' ra kii' ka'an a sakan'. Süu' jaan' ndii ka'an a xa'a' iin ndaa' kuiti' a, te ña jaan' nduu' Cristo. ¹⁷Ña kuni ka'an i xiin' ndo' yo'o' ndii, xa ni ndoo Ndiosí kuento a xiin' Abraham jaan' ña saxinú a ña ni ka'an a xiin' ra jaan'. Te tu'un ndei', ña ni taxi Ndiosí nda'a' Moisés kii' xa ni ya'a kumi' ciento oko uxi kuiya

ndii, küvi satívi' a kuento a ña xá ní taxi a nuu' Abraham jaan'. ¹⁸Kuachi ndii, naa' xa'a' a ña saxinú e' tu'un ndeí' jaan' natiin e' ña samani' Ndiosí yoo' jaan' ndii, süu' xa'a' ña ní taxi a kuento a jaan' ká nduu' a naa' sakan'. Ndisu Ndiosí ndii, ní taxi a ña jaan' nuu' Abraham xa'a' a ña xá sakan' ní ndoo a kuento a nuu' ra.

Ka'án Pablo ndee xa'a' ní taxi Ndiosí tu'un ndeí' a nda'a' Moisés

¹⁹¿Ndichun ní taxi Ndiosí tu'un ndeí' jaan' naa' sakan'? Ní taxi ña'a' a te nia'a xna'a a ne yivi' ndee ña nduu' kuachi. Te ní kuní a ña sachuun' tu'un ndeí' jaan' ndee kii' ní kixin siani' xika' Abraham jaan', ña ní taxi Ndiosí kuento a xa'a' a jaan'. Te ní taxi Ndiosí tu'un ndeí' jaan' nda'a' áengele, te áengele jaan' ní taxi a nda'a' Moisés, te ní saya'á ra a nuu' ne ñuu ra. ²⁰Sakan' ña kii' ní taxi Ndiosí kuento a nuu' Abraham jaan' ndii, ní tiachuun' a inga ne yivi', sakan' ña iin nda'a' mii' a ní xaa sakuu' ña jaan'.

²¹Sakan' na kuii', ¿ñáá kani' ta'an' tu'un ndeí' jaan' xiin' kuento ña ní taxi Ndiosí jaan'? Kuäsa' xachi' sakan' ran'. Kuachi ndii, naa' kuvi taxi tu'un ndeí' jaan' kivi' ñuu e', ña köo' kivi' ndi'i' ndii, kuvi kunduü e' ne nda'ku nimá nuu' Ndiosí xa'a' a ña xaa' e' ña ka'án tu'un ndeí' jaan'. ²²Ndisu ka'án ña yoso' nuu' tutu Ndiosí ña xiko' ni'i' kuachi sakuu' ne yivi', sakan' te ne ini xini Jesucristo kuiti' kuvi natiin ña ní taxi Ndiosí kuento a xa'a' jaan'.

²³Te kii' tia'an ini e' kuní e' Jesús ndii, ní nduu e' ndee naa ne ndasi i'nu ní xaa tu'un ndeí' jaan' ndee kii' ní xaa kivi' ña nia'a Ndiosí ña kuní a ña ini e' kuní e' Cristo. ²⁴Sakan' na kuii', ña kuní ká kixin Cristo ndii, tu'un ndeí' jaan' ní nduu ndee naa iin te sania'á yoo'. Ndee naa sakan' ní xachuun' tu'un ndeí' jaan' te kundiaka a yoo' nuu' Cristo, te sanda'ku Ndiosí nimá e' xa'a' a ña ini e' xini e' Cristo jaan'. ²⁵Ndisu vitin ndii, xá ní xaa kivi' ña ini e' xini ña'a' e', te kuäsa' ká xito' tu'un ndeí' jaan' yoo'.

²⁶Te xa'a' a ña ini e' xini e' Cristo Jesús jaan' ndii, si'e Ndiosí nduu' sakuu' e'. ²⁷Kuachi ndii, sakuu' yoo', ne ní chichi kuenta Cristo ndii, ní xikui'nu a yoo'. ²⁸Sakan' na köo' a xaa' a ndee ká nuu' ne yivi' nduu' e', naa' ne judío nduu' e', uun naa' ne tuku' nduu' e', naa' ne xiko' ni'i' iin xto'o nduu' e', uun naa'

ne xika' ndiká nduu' e', naa' tiaa nduu' e', uun naa' ña'a' nduu' e' ndii, iin ndaa' nduu' sakuu' e' xa'a' a ña nduu' e' kuenta Cristo Jesús. ²⁹Te xa'a' a ña nduu' e' kuenta Cristo ndii, ne vi'e Abraham jaan' nduu' e', sakan' na kuu' natiin e' ña ni taxi Ndiosí kuento a xa'a' nuu' ne vi'e ra.

4 ¹Te sakan' tu ka'an i ndii, iin te lulu, te natiin ña'a yuva', kii' tia'an xinu kuiya ra ndii, nduu' ra ndee naa iin te xika' nuu' kuiti' tee' ndee kunduu ra te xiin' ña'a sakuu' a. ²Kii' lulu ra ndii, yoo ne xito' ña'a', te yoo tu ne xito' ña'a yuva' ra ndee xaa kivi' ña ni chindu'u' yuva' ra jaan'. ³Te iin kachi tu ni nduu a xiin' yoo' kii' tia'an ini e' kuni e' Jesús ndii, ni nduu e' ne xachuun' nuu' ña xiko' ni'i' ne yivi' iin yivi'. ⁴Ndisu kii' ni xinu kivi' ña ni chituní Ndiosí ndii, ni ti'vi' a si'e a. Te iin ña'a' ni sakaku' ña'a'. Te si'e a jaan' ndii, ni kaku a, te ni xika a saa ka'an chuun' tu'un ndei' Ndiosí. ⁵Sakan' ni xaa a te sandoó ndiká a yoo' nuu' tu'un ndei' jaan', te kunduu e' si'e Ndiosí. ⁶Te xa'a' a ña si'e Ndiosí nduu' e' ndii, ni sandoó a Espíritu si'e a jaan' nimá e' ña saka'an yoo' ndii: "Tata kua'a mii' i", kachi e' xiin' Ndiosí. ⁷Sakan' na kuu', süu' ne xika' nuu' kuiti' nduu' e', süu' jaan' ndii si'e Ndiosí nduu' e'. Te xa'a' a ña si'e a nduu' e' ndii, xa kande'i' sani'i' a yoo' sakuu' ña va'a a.

Ndi'ni Pablo xa'a' ne ini xini Jesús, ne ndiee' nuu' ñu'u' Galacia

⁸Kii' xini ndo' Ndiosí ndii, ni xiko ni'i' ndiosí saka ndo'. ⁹Ndisu vitin ña xa xini ndo' Ndiosí, uun va'a ka ka'an e' ndii, ña xa xini Ndiosí ndo'ó ndii, ¿ndichun na tuku ni kuni ko'ni ndo' nda'a' ña xiko' ni'i' ne yivi' iin yivi', te viko ni'i' a ndo'ó? Ña jaan' ndii, koo' ndiee' a te kuasa' tu kuni a. ¹⁰Kuachi ndii xito' ka'nu' ndo' kivi' ka'nu', te xa'a tu ndo' viko' yoo', te xa'a tu ndo' i'in viko' ña nasukú, te xito' ka'nu' tu ndo' kuiya. ¹¹Xa'a' a jaan' na ndi'ni yu'u xa'a' ndo', saa' iin kii' xachuun' saka i tein ndo'.

¹²Ñani ta'an i, ka'an nda'vi i xiin' ndo' ña kaka ndo' naa xika' yu'u, sakan' ña yu'u ndii, ni xika i saa ni' xika ndo'ó. Te ndo'ó ndii, ni xaa' ndo' ndee iin ña va'a xiin' i nuu' ni kixin. ¹³Naka'an' ndo' ña kii' ni kuni kuvi i ndii, ni taxi a kivi', te kuvi ka'an ndoso' i tu'un va'a nuu' ndo' ña nuu'. ¹⁴Te'e' ndee ni ndo'ó ndo' xiin' i kii' ni kuni kuvi jaan' ndii, ni kundasi' ndo' yu'u, te ni ndee ni saxioo tu ndo' yu'u. Süu' jaan' ndii ni natiin

ndo' yu'u ndee naa iin ángele ña xika' nuu' nuu' Ndiosí, te ni natiin tu ndo' yu'u ndee naa mii' Cristo Jesús. ¹⁵Kii' sakan' ndii, ni kuachia' va nimá ndo' xini ndo' yu'u. ¿Mii' kua'an tu sakuu' ña jaan' vitin? Kuachi' ndii kuví ndiee yu'u' i nuu' ndo' ña naa' ni kuví ndii, tava' xachi' ndo' nduchi' nuu' ndo', te taxi' ndo' a nda'a' i kii' sakan'. ¹⁶Te vitin ndii, xa'a' a ña ka'an i ña ndixa' xiin' ndo' ndii, kundasi' ndi'i' ndo' yu'u.

¹⁷Te ne yivi', ne kuni nama' tu'un va'a jaan' ndii, nia'á nia' ndo'ó ndee naa ndi'ni nia' xa'a' ndo', ndisu' va'a xaa' nia'. Kuni sasiin' nia' ndo'ó nuu' ndu'u, te kundí'ni kuiti' ndo' xa'a' mii' nia'. ¹⁸Te ña va'a nduu' a kundí'ni e' sakuu' ichi' xa'a' ña va'a, te süu' kii' yoo i xiin' ndo' kuiti'. ¹⁹Ne kua'a i, ndo'o' tuku'u i xa'a' ndo' ndee naa ndo'o' iin ña'a', ña' sakaku'. Naa' sakan' kund'o' naa ndo'o' i xa'a' ndo' ndee kii' saa' ndo' ndee naa xaa' Cristo. ²⁰Xava'a a naa' yoo i mii' ndiee' ndo' naka'an e' sakan', te kuví ka'an vta ka i xiin' ndo', sakan' ña ndi'ni i xa'a' ña xaa' ndo'.

Yo'o' ka'an a xa'a' ña ni ndo'o' Agar xiin' ña ni ndo'o' Sara

²¹Ndo'ó, ne kuni ku'un nuu' ña ka'an chuun' tu'un ndei' jaan' ndii, ka'an ndo' xiin' i, ¿ñáá xini xna'a ndo' ña ka'an tu'un ndei' jaan'? ²²Kuachi' ndii yoso' a nuu' tutu' Ndiosí mii' ka'an a xa'a' Abraham, ña ni yoo uvi' ta'an tiaa' si'e ra. Iin si'e ra ni yoo xiin' ña' ni xika' nuu' nuu' ña' si'i ra. Te inga' si'e ra ni yoo xiin' ña' ni yoo ndiká, ña ni nduu' ña si'i ra jaan'. ²³Si'e ña' ni xika' nuu' jaan' ndii, ni tuví ra xa'a' a ña sakan' ni kuni mii' Abraham. Ndisu, si'e ña' ni yoo ndiká jaan' ndii, ni tuví ra te xinu' kuento Ndiosí, ña ni taxi' a nuu' Abraham jaan'.

²⁴Te ña ni xka'ndia' xiin' uvi' saa' ña'a' jaan' ndii, ña ka'an ndiaa' nduu' a xa'a' uvi' saa' kuento ña ni ndoo' Ndiosí xiin' ne ñuu' i. Iin a ka'an xa'a' iku' ña nani' Sinaí, ña' jaan' nduu' ña' nani' Agar, te ña' jaan' tu' nduu' ichi' yata', ne xiko' ni'i' xaa' tu'un ndei' Ndiosí. ²⁵Te xiin' ña ni ndo'o' Agar jaan' ka'an ndiaa' a xa'a' iku' Sinaí, ña iin' ñu'u' Arabia. Te sakan' tu' ka'an ndiaa' ña ni ndo'o' ña' jaan' xa'a' ne ñuu' Jerusalén, sakan' ña xiko' ni'i' tu' ña'a' tu'un ndei' jaan'. ²⁶Ndisu xiin' ña ni ndo'o' Sara, ña' ni yoo ndiká ndii, ka'an ndiaa' a xa'a' ñuu' Jerusalén, ña nduu' kuenta ndivi' mii' ndia'vi' ne yoo' ndiká. Te ñuu' jaan' nduu' ndee naa si'i' yoo', ne iní xini Jesús. ²⁷Kuachi' ndii yoso' a nuu' tutu' Ndiosí mii' ka'an a ndii:

Yo'ó, ña' kúvī koo si'e,
 te tia'an tu kundo'o un' kui'e ne kuachi' ndii,
 sii' kunī un', te nde'i ti'e un' ña va'a kuni un'.
 Kuachi' ndii koo kua'a' ka si'e un' te sakan' iin ña' ndu'u'
 xiin' ii'.

Sakan' yoso' a.

²⁸Ñani ta'an' i, yoo' ndii nduu' e' ndee naa Isaac, sakan' ña si'e ne ni taxi' Ndiosí kuento a xa'a' nuu' Abraham nduu' tu e'. ²⁹Ndisu te ni kaku kuenta iin yivi' jaan' ndii, ni sando'o' ra Isaac, te ni kaku kuenta Espíritu Santo. Nii' sakan' tu xaa' ne ndikún ni'i tu'un ndei' jaan' xiin' e' vitin. ³⁰Ndisu naka'an' ndo' ña yoso' a nuu' tutu' Ndiosí mii' ka'an' a ndii: "Taxi' un' ña' xika' nuu' jaan' xiin' si'e a'. Kuachi' ndii xata'an ña natiiin si'e ña' jaan' ña'a yuva' ra xiin' si'e ña' yoo ndiká." Sakan' yoso' a. ³¹Ñani ta'an' i, xa'a' a jaan' na kuui', süu' si'e ña' ni xika nuu' jaan' nduu' yoo'. Süu' jaan' ndii si'e ña' yoo ndiká nduu' e'.

Xika' ndiká e' nuu' tu'un ndei' Moisés ni xaa Jesucristo

5 ¹Ni sandoó ndiká Jesucristo ndo'ó te kunduu' ndo' ne yoo ndiká. Xa'a' a jaan' na kuita ni'i ndo' nuu' ña jaan', te taxi' ndo' ña viko ni'i inga ña'a ndo'ó. ²Koto ndo', mii' yu'u' Pablo ka'an' xiin' ndo' ña naa' taxi' ndo' ña ku'a' tuni iin' ndo' ndii, keta va'a xachi' ndo' nuu' ña ni xaa Cristo. ³Te ka'an' ka i xiin' yoo ka nduu' ndo'ó, te taxi' kua'a tuni iin' ndii, kande'i' saxinú ndo' sakuu' inga ña ka'an' chuun' tu'un ndei' jaan'.

⁴Ndo'ó, ne xika' kunduu' ne ndaku nimá nuu' Ndiosí xa'a' a ña xaa' ndo' ña ka'an' tu'un ndei' a jaan' ndii, xa ni kusiin' ndo' nuu' Cristo, te xa ni nakoo ndo' ña ndani mii' Ndiosí ndo'ó.

⁵Ndisu yoo', ne ndiatu' ini ña sandaku Ndiosí nimá e' xa'a' a ña ini e' jaan' ndii, ndiatu' e' xiin' ña ndiee' Espíritu Santo. ⁶Sakan' ña, xa'a' a ña ini e' xini e' Cristo Jesús ndii, koo' a xaa' naa' yoo tuni iin' e', uun naa' koo' a. Ña ka'nu' ka ndii, ña ini e' xini e' Cristo, te ña jaan' xaa' sakan' te kundani e' ne yivi'.

⁷Ni xika va'a ndo' ña nuu' ichi' Cristo. ¿Yoo ni nakasi nuu' ndo', te ni ini ka ndo' kunī ndo' ña ndixa? ⁸Süu' Ndiosí ni xaa ña jaan', kuachi' ndii mii' ña jaan' ni kana' ndo'ó nuu' ña ndixa jaan'. ⁹Naa ka'an' e' ndii, iin ña xini xa'an' ndii nduu' a ndee

naa yuchi' levadura, ña saki'ví pachi xita' va'a. Sie tio' a ndii kiku' i'nu a kanii' tein ixan', te saki'ví pachi a ña jaan'. ¹⁰Te yu'u ndii, ini xini i xto'o e' ña iin kachi xanini ndo' xiin' i xa'a' ña ndixa jaan', te ne xini xa'an' ndo'ó jaan' ndii, kundo'o nia saa Ndiosí, yoo ka nduu' nia.

¹¹Ñani ta'an' i, naa' ña ndixa nduu' ña ka'an te jaan' ña kusaa' ka'an ndoso' i ña kuní a kua'a tuni iin' te ini xini Jesús ndii, ¿nde'e xa'a' na sando'o' ne Israel yu'u naa' sakan'? Kuachi ndii, naa' sakan' nduu' a ndii, ñasa' kua'a' nia saa tu'un va'a ña ka'an xa'a' ña ni xi'i Cristo nuu' krusín. ¹²Te'e' naa' saña'ma xiin' mii' ndi'i te xini xa'an' ndo'ó jaan' ran'.

¹³Ñani ta'an' i, ni kaa Ndiosí ndo'ó te koo ndiká ndo' nuu' tu'un ndei' Moisés jaan', ndisu kaniini ndo' ña xa'a' ña yoo ndiká ndo' nuu' ña jaan', na kuví saa ndo' ña ndioo' ini iin' ndo'. Süu' jaan' ndii kaka nuu' nuu' ta'an' ndo' xa'a' a ña kundani ta'an' ndo'. ¹⁴Kuachi ndii sakuu' tu'un ndei' Ndiosí kuví saxinú e' xiin' iin ndaa' yu'u' sie ña ka'an ndii: “Kundani ndo' ne yivi' xiin' ndo' ndee naa kundani xiin' mii' mii' ndo'”, kachi a. ¹⁵Ndisu naa' chichi' ta'an' ndo', te satuxu'ví ndo' nimá ta'an' ndo' ndii, koto xiin' mii' ndo'. Naa' saa naa xaa' ndo' ña jaan' ndii, sandoñu'u' ta'an' xachi' ndo'.

Kaka e' saa kuní Espíritu Santo, te süu' saa ndioo' ini mii' e'

¹⁶Xa'a' a jaan' na ka'an i xiin' ndo' ña kaka naa xika' ndo' saa kuní Espíritu Santo, te sända'ni ndo' nimá ndo' xiin' ña ndioo' ini ndo'. ¹⁷Kuachi ndii kani' ta'an' ña ndioo' ini ndo' jaan' xiin' ña kuní Espíritu jaan'. Te kani' ta'an' tu ña kuní Espíritu jaan' xiin' ña ndioo' ini ndo' jaan'. Ña ndasi' ta'an' nduu' uvi saa' ña jaan', sakan' na kuii' küvi saa ndo' ña kuní mii' ndo'. ¹⁸Ndisu xa'a' a ña ndiaka' Espíritu Santo yoo' ndii, xiko' ni'i' ka tu'un ndei' jaan' yoo'.

¹⁹Kuän vi' kuní e' saa kuu' ne xaa' ña ndioo' ini nia: kumi' nia musa nia, te xín nia, te kuu' xe'na' nia, te xaa' nia ña kiji kuu' xiin' iin' nia, ²⁰te xaka'nu' nia ndiosí saka, te xaa' nia ña kuini', te ndasi' ta'an' nia, te xika' maní' xiin' ta'an' nia, te kuiñu nia, te xi'é nia, te nata'vi' ta'an' nia, te xasiin' xiin' mii' nia, te kuu' mii' nia iin ti'vi, ²¹te ndasi' nuu' nia xini nia ne yivi', te xa'ni' nia ne yivi', te nduu' nia ne xini, te xa'a nia viko' loco, te sakan' xaa' nia xiin' kua'a' ka tuku nuu' ña'a. Te

sakuni' tukuu i ndo'ó naa ni sakuni' i ndo'ó xa'a' ña jaan' saa' ndii, ne xaa' ña jaan' ndii, küvi kundíee nia ndivi' mii' xa'ndia chuun' Ndiosí.

²²Ndisu ña va'a, ña taxi' Espíritu Santo saa e' ndii, nduu' a ña kundani e' ne yivi', te nduu' tu a ña kuatia' ini e', te nduu' tu a ña xika' mani' e', te nduu' tu a ña kuie kuu' ini e' xiin' ne yivi', te nduu' tu a ña chindíee' ña'a' e', te nduu' tu a ña va'a kuu' e' xiin' nia, te nduu' tu a ña xachuun' ndaku e' xiin' nia, ²³te nduu' tu a ña maso kuu' e', te nduu' tu a ña xiko' ni'i' xiin' mii' e'. Te kuäsa' xa'nú e' ndee iin tu'un ndei' kii' xaa' e' sakuu' ña jaan'.

²⁴Te yoo', ne nduu' kuenta Cristo Jesús ndii, xa ni xa'nu ini e' xa'a' ña ndioo' ini e' xiin' ña xikán nimá e', ndee naa xa ni xi'i ña jaan' nuu' krusín. ²⁵Naa' kumi' e' kivi' ñuu' xaa' xaa' Espíritu Santo ndii, na taxi' tu e' ña kundiaka a yoo' te kaka e' saa kuní a. ²⁶Na künüduu e' ne ñuñu', te na sataña'a' ta'an' tu e', te sakan' tu na ndäsi' nuu' e' kuni' ta'an' e'.

Na chindíee' e' ne yivi'

6 ¹Ñani ta'an' i, naa' ni nama yoo ka nuu' ndee ka kuachi ndii, ndo'ó, ne xika' ni'i nuu' ichi' Jesús ndii, chindíee' ndo' ne jaan', te nandiko' nia nuu' ichi' a jaan'. Ndisu maso kuu ndo' kii' chindíee' ña'a' ndo'. Te koto xiin' mii' va ndo' kii' xaa' ndo' sakan', koto ka koto kua'a tu kuachi jaan' ndo'ó. ²Te chindíee' naa chindíee' ta'an' ndo' xiin' ña ndo'o' ndo'. Te kii' xaa' ndo' sakan' ndii, saxinú ndo' tu'un ndei' ña ni sania'a' Cristo. ³Kuachi ndii naa' yoo ka tuu ña ne ka'nu' ka nduu' mii' nia kii' süu' sakan' nduu' a ndii, xini xa'an' xiin' mii' mii' nia. ⁴Sakan' na kiii' i'in ndo' kuní a natava' kuenta xa'a' ña kuu' mii' ndo'. Naa' ña va'a xaa' ndo' ndii, küvi va'a kuni' ndo' xa'a' ña jaan'. Ndisu nakata xiin' mii' ndo' xiin' inga ne yivi'. ⁵Kuachi ndii xa yoo xa yoo ña ka'an kuachi xiin' i'in e'.

⁶Ne sakuaan ndii, na chindíee' nia ne sania'a' ña'a' tu'un Ndiosí xiin' sakuu' nuu' ña kumi' nia.

⁷Te küni xa'an' xiin' mii' ndo'. Küvi kuni' xa'an' e' Ndiosí, sakan' ña ndee ka nuu' ña chi'i' e' ndii, ña jaan' tu na'in e'.

⁸Sakan' ña ne chi'i' ña ndioo' ini mii' nia ndii, ña küvi xachi' nia natiin nia. Ndisu ne xaa' ña kuní Espíritu ndii, natiin nia ña kutiaku nia ndee ndi'i' ni kivi' saa Espíritu jaan'. ⁹Sakan'

na kuii' na nākoo e' ña xaa' e' ña va'a, sakan' ña naa' xāvi e' ña xaa' e' ña jaan' ndii, kii' xaa' kivi' ña ni chituní Ndiosí ndii, natiin e' ña va'a nda'a' Ndiosí xa'a' ña jaan'. ¹⁰Xa'a' a jaan' na kuii' na chindiee' e' ne yivi' sakuu' ichi' kii' kuví. Ndisu na chindiee' kua'a' ka e' ne nduu' kuenta Jesús xiin' e'.

Ne yivi' xaa' nduu' e' vitin xa'a' a ña ini e' xini e' Jesucristo

¹¹Yo'o' ndii, mii' i ke'i a vitin xiin' letra na'nu' va xiin' nda'a' mii' i.

¹²Te yivi', te kuni tiin u'vi ndo'ó te kua'a tuni iin' ndo' jaan' ndii, xaa' ra sakan' te ndoo va'a ra xiin' ne yivi' kuiti', sakan' ña küní ra ña sando'o' ña'a' ne yivi' jaan'. Xa'a' a jaan' na ka'an ndoso' ra ña kaku e' xa'a' ña ni xaa Cristo nuu' krusin kuiti'. ¹³Sakan' ña ni ndee mii' te yoo tuni iin' jaan' sáxinú ña ka'an tu'un ndei' jaan'. Ndisu kuní ra ña koo tuni jaan' iin' ndo'ó te kuví ka'an ninu ra xa'a' ña ni xaa ndo' jaan'.

¹⁴Yu'u ndii, kuäsa' xachi' ka'an ninu i naa te jaan'. Ndisu ka'an ninu kuiti' i xa'a' ña ni xaa xto'o' e' Jesucristo nuu' krusin. Te xa'a' a ña ni xaa ña jaan' nuu' krusin jaan', na xaa' i kuenta ña xa ni xi'i i nuu' ña yoo iin yivi', te xa ni xi'i tu ña jaan' nuu' yu'u. ¹⁵Kuachi' ndii, xa'a' a ña nduu' e' kuenta Cristo Jesús ndii, kümi' a kuenta naa' yoo tuni iin' e', uun naa' koo' a. Süu' jaan' ndii kumi' a kuenta xa'a' a ña nduu' e' ne ni sakaku' xaa' Ndiosí kuiti'. ¹⁶Te ndo'ó, ne nakuitá xiin' saa ka'an chuun' i yo'o' ndii, na taxi' na Ndiosí ña mani' koo nimá ndo', te na kuvita tu ini a xa'a' sakuu' ndo'ó, ne nduu' xna'a kuenta a.

¹⁷Te ndee vitin, te ndee nuu' ku'un e' ndii, küní i ña kasa'a ka ndee iin ne yivi' tu'un kui'e nuu' i. Kuachi' ndii ti'in ña ndondia iin' i nia'a' ña te xika' nuu' nuu' Jesús nduu' i.

¹⁸Ñani ta'an' i, na sañu'u' na xto'o' e' Jesucristo ndo'ó. Sakan' na kunduu a.